

از: عبدالرحمن بیطار

ایران و مشکلات اقتصادی جهان

ایران تاکنون قریب ده میلیارد دلار برای حل مشکلات اقتصادی کشورهای دیگر جهان اختصاص داده و سرمایه‌گذاری‌های وسیع و تازه‌ای را در کشورهای جهان سوم بررسی میکند.

چندی قبل هنگامیکه اجلاس خاص مجمع عمومی ملل متحد برای بررسی مسائل مربوط به مواد اولیه و توسعه اقتصادی تشکیل یافت، يك حالت نگرانی و عدم اطمینان بر محیط آن حکمفرما بود. اذهنگام تشکیل آن اجلاس به اینطرف نه فقط آن حالت نگرانی و عدم اطمینان برطرف نشده، بلکه بروحشت واضطراب جامه جهانی نسبت به آینده افزوده شده و موج فزاینده تورم، افزایش سریع و نامتقولهای مواد غذایی و بدی محصول در کشورهایی که صادرکننده فرآورده‌های کشاورزی به مملکت دیگر جهان هستند مشکلات ناشی از بحران انرژی را افزایش داده است.

برای پی بردن به چگونگی بحرانی که اکنون دامگیر جهان شده بهتر است دنیا را به بازاری تشبیه کنیم که قیمت کالاهای آن بر حسب قانون ساده عرضه و تقاضا نوسان پیدا می‌کند. این بازار گسترده را بحال خود رها کرده‌اند و در این بازار آشفته با افزایش دائمی تقاضا، عرضه کالاهای مورد نیاز روز بروز کمتر می‌شود و قیمت‌ها بطور دائم رو به افزایش می‌گذارد. يك عامل دیگر آشفته‌گی بازار جهانی، عدم تناسب توزیع ثروت‌های جهان و پیدایش ثروتمندان تازه‌ایست که با قدرت خرید تازه و بیسابقه‌ای وارد بازار مصرف جهان شده‌اند و عدم تعادلی را که از کمبود عرضه به تقاضا بوجود آمده تشدید نموده‌اند.

سازمان ملل متحد در سال جاری برای حل این مشکل و کاستن از سنگینی باری که

عبدالرحمن بیطار نویسنده این مقاله از اهالی سوریه و مسئول پروژه‌های دو جانبه سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد FAO در کشورهای در حال توسعه می‌باشد. عبدالرحمن بیطار که در ماه گذشته برای بررسی امکانات همکاری ایران در اجرای پروژه‌های سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد به ایران آمده بود این مقاله را برای مجله مسائل جهان و نشریه انگلیسی کیهان نوشته است.

کشورهای فقیر و در حال توسعه دیگر قادر به تحمل آن نیستند دست به فعالیت‌های دامنداری زده که تشکیل اجلاس خاص مجمع عمومی درباره مواد اولیه و توسعه اقتصادی از آن جمله بود. در ماه نوامبر آینده، بلافاصله پس از اجلاس بیست و نهمین مجمع عمومی سازمان ملل متحد کنفرانسی درباره مواد غذایی در مقر سازمان خواروبار کشاورزی ملل متحد در رم تشکیل خواهد شد که موضوع اصل آن ایجاد موازنه‌های بین عرضه و تقاضای مواد غذایی و یافتن طریقی برای افزایش تولید مواد غذایی و محصولات کشاورزی و جلوگیری از افزایش غیر قابل تحمل بهای این مواد در سطح جهانی میباشد.

کنفرانس مواد غذایی سازمان ملل متحد در رم بیشتر روی اصل تقسیم عادلانه مواد غذایی بین ملل جهان تکیه خواهد کرد زیرا یکی از عوامل کمبود مواد غذایی و محصولات کشاورزی و افزایش قیمت آن در بازارهای جهانی محدودیت تولید و صدور این مواد از طرف بعضی از کشورها برای بالا نگه داشتن قیمت آن است. «باربارا وارد» اخیراً در مقاله‌ای در مجله «فوروم» این موضوع را بخوبی تشریح کرده و می‌نویسد: یکی از علل اصلی آشفتگی کنونی در بازار جهانی و مشکلاتی که دامنگیر کشورهای فقیر شده اینست که یک سیستم صحیح برای کنترل تولید و توزیع مواد اولیه و محصولات کشاورزی و تعیین حدود معقولی برای اخذ مالیات و حقوق گمرکی از ورود و صدور این مواد در سطح جهانی وجود ندارد. (۱)

بعضی از کشورهای صنعتی پیشرفته سعی میکنند گناه آشفتگی فعلی بازار بین‌المللی و تورم روزافزون خود را بگردن کشورهای صادر کننده نفت بیاندازند و افزایش بهای نفت را از اواخر سال ۱۹۷۳ یکی از عوامل مهم افزایش تورم جهانی بشمار آورند، درحالیکه اقدام کشورهای صادر کننده نفت در افزایش بهای آن خود معلول تورم جهانی بوده و برهیچکس پوشیده نیست که کاهش قدرت خرید نفت در برابر تورم و افزایش سطح قیمت‌ها در کشورهای صنعتی غرب مهمترین عامل افزایش قیمت نفت از طرف کشورهای عضو اوپک بوده است.

ایران یکی از کشورهای عمده صادر کننده نفت است که در افزایش بهای نفت بمیزان کنونی نقش موثری داشته، و در عین حال نخستین کشور صادر کننده نفت است که باوقف کامل برمسئولیت‌های جهانی خود در اختصاص قسمت مهمی از درآمدهای جدید خویش برای کمک به کشورهای نیازمند پیشقدم شده و سازمان ملل متحد و مؤسسات وابسته به آن را برای توزیع این کمک‌ها برگزیده است. شاهنشاه ایران نخستین بار در دسامبر سال ۱۹۷۳ و بدنبال افزایش بهای نفت بمیزان فعلی پیشنهاد فرمودند که اعتبار مخصوصی از طرف کشورهای صادر کننده نفت برای کمک به توسعه و عمران بین‌المللی و رفع مشکلات ممالک نیازمند در حال رشد اختصاص داده شود و این اعتبارات تحت نظارت بانک بین‌المللی و سایر مؤسسات وابسته به سازمان ملل متحد بمصرف برسد. بدنبال این پیشنهاد طرح کاملتری در باره تشکیل یک مؤسسه بیطرف بین المللی با شرکت نمایندگان کشورهای

پیشرفته صنعتی و ممالک صادر کنند؛ نفت و کشورهای نیازمند کمک ارائه شد که نه فقط ناظر به حل مشکلات کشورهای در حال توسعه، بلکه متضمن حل مشکلات کشورهای صنعتی بود.

آقای دکتر جلال عبیده وزیر امور خارجهٔ اسبق ایران و رئیس جمعیت ایرانی طرفدار ملل متحد اخیراً در مقاله‌ای زیر عنوان «ایران و برنامهٔ عمران ملل متحد» که در شماره ۱۳ مجله مسائل جهان (تیرماه ۱۳۵۳) چاپ شده نقش جدید ایران را بعنوان يك کشور کمک کننده بخوبی تشریح کرده و توضیح داده است که چگونه ایران و سایر کشورهای صادر کننده نفت میتوانند از طریق سازمان ملل متحد و مؤسسات وابسته به آن به ممالک نیازمند و در حال توسعه کمک کنند. در واقع ایران، با اینکه اولین کشور صادر کننده نفت جهان نیست به تنهایی بیش از همه کشورهای صادر کننده نفت در راه کمک به حل مشکلات اقتصادی و مالی جهان و توسعه و عمران کشورهای جهان سوم از طریق سرمایه‌گذاریهای مشترک در آن کشورها گام برداشته و در یکسال اخیر قریب ده میلیارد دلار اعتبار بصورت وام یا کمک به کشورهای نیازمند، چه بطور مستقیم و چه از طریق بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول تقبل نموده است.

برخلاف بعضی از کشورهای صادر کننده نفت که درآمدهای جدید نفتی خود را بصورت سپرده‌های کوتاه مدت در بانکهای غربی به امانت گذاشته یا به خرید زمین و مستغلات در کشورهای غربی پرداخته‌اند، درآمدهای جدید نفتی ایران راهی بانکهای غربی یا صرف خرید اموال غیر منقول در غرب نشده و اگر سرمایه‌گذاریهایی بصورت مشارکت در صنایع غربی یا خرید سهام تأسیسات بزرگ صنعتی غرب بعمل آمده هدف آن بهره‌گیری از تکنولوژی جدید غرب و مشارکت مستقیم در سود تأسیساتی است که غالباً خود با ایران طرف معامله میباشد.

سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کشاورزی میدان گسترده دیگری است که اکنون در برابر ایران قرار گرفته و ایران برای تأمین مواد غذایی و محصولات کشاورزی مورد نیاز جمعیت رو به افزایش خود امکان مشارکت در طرح‌های بزرگ کشاورزی را در سطح جهانی مورد مطالعه قرار داده است.

تأیست سال قبل که کمبود مواد غذایی در جهان محسوس نبود و محصولات کشاورزی بازار پر رونقی نداشت، سرمایه‌گذاری در کار کشاورزی چندان مقرون بصرفه نبود و بالعکس سرمایه‌گذاری در صنایع منافع سرشاری بیاد می‌آورد، اما امروز با کاهش روز افزون عرضه مواد غذایی به تقاضای آن و بازار پر رونق محصولات کشاورزی و دامی، سرمایه‌گذاری در کار کشاورزی و صنایع غذایی از پرسودترین - و در عین حال از جيله ضروری‌ترین کارها بشمار می‌آید. البته هنوز هم سود حاصل از سرمایه‌گذاری در کار کشاورزی و دامپروری یا صنایع غذایی وابسته به آن، با توجه به مخاطراتی که در طبیعت این کار وجود دارد بیای سود حاصل از سرمایه‌گذاری در صنایع نسیرسد، لیکن نیاز روز افزون جهان به افزایش تولید مواد غذایی ایجاب میکند که دولتها با سرمایه‌گذاری مستقیم در این راه یا ایجاد تسهیلات و امتیازات مالیاتی و حتی کمک مالی به سرمایه‌گذاران بخش خصوصی سطح تولید مواد

غذایی را تا حدود نیاز ملل جهان به این مواد بالا ببرند .
 بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری در کار کشاورزی و دامپروری مستلزم تربیت کادر
 مجهز و استفاده از کارشناسان و اشخاص کارآمد در این رشته می‌باشد و ایران قبل از سرمایه-
 گذاری در این راه باید توانایی کشور کم‌گیرنده را به‌استفاده صحیح از این کمک‌ها مورد
 بررسی قرار دهد . ایران که خود تازجندی قبل یک کشور دریافت‌کننده کمک بود خود بخوبی
 از این واقعیت آگاه است که استعداد و توانایی کشور کمک‌گیرنده در استفاده صحیح از
 کمک‌های خارجی تا چه اندازه در موفقیت طرح‌های مربوطه موثر است . به‌مین جهت کارشناسان
 برنامه‌کمک‌های خارجی ایران از هم‌اکنون باید تربیت کارشناس و کادر متخصصی را برای
 نظارت بر اجرای برنامه کمک‌های خارجی خود در کشورهای در حال توسعه دردم نظر بگیرند
 و در این طریق نیز از تجارب مؤسسات و کارگزاریهای وابسته به سازمان ملل متحد
 میتوان بخوبی استفاده نمود .

در زمینه سرمایه‌گذاری در امر کشاورزی ، سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد
 FAO با تجارت طولانی خود در کشورهای مختلف و کارشناسانی که طی سالیان دراز تربیت
 کرده میتواند مشاور و راهنمای صدیق و صالحی برای ایران باشد و ضمن مشارکت در
 اجرای پروژه‌هایی که ایران در آن سرمایه‌گذاری می‌نماید دوره‌هایی برای تربیت کارشناسان
 ایرانی تربیت دهد . همکاری ایران با سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد در حل
 مشکلاتی که بر اثر کمبود مواد غذایی در جهان بوجود آمده سرمشق برای سایر کشورهای
 صادرکننده نفت و جلوه‌ دیگری از سیاست مترقی و بشر دوستانه ایران بعنوان یک قدرت جدید
 جهانی خواهد بود .

ایران در مقام بزرگترین کشور کمک‌کننده به جهان سوم قرار گرفته است

کورت والدهایم دبیرکل سازمان ملل متحد اخیراً ضمن گزارشی درباره نتیجه اقدامات سازمان ملل
 متحد برای کمک به کشورهای نیازمند گفت که ایران در میان کشور های پیشرفته و ممالک صادر کننده نفت
 بزرگترین سهم را در کمک به کشورهای نیازمند جهان به‌عهده گرفته است .
 دبیرکل سازمان ملل متحد برای کمک فوری به کشور هایی که دچار بحران شدید اقتصادی و کمبود
 مواد غذایی هستند از گروهی از کشورهای عضو سازمان استمداد کرده است . ایران پیش از همه و بیش از
 هر کشور دیگری به این فدای بشر دوستانه دبیرکل سازمان ملل متحد پاسخ داده و به تنهایی قریب یک سوم
 کل اعتبار مورد درخواست دبیرکل سازمان ملل متحد را تأمین کرده است .
 والدهایم در گزارش خود اعلام داشت که ایران ۱۵۵۷ میلیون دلار برای کمک به کشورهای فقیر در
 سال جاری اختصاص داده و با توجه به این مطلب که قبلاً نیز مبلغ ۳۶۰ میلیون دلار از طرف ایران برای کمک
 به کشورهای نیازمند تعهد شده جمع کمک ایران به کشورهای جهان سوم در سال جاری به رقم دو میلیارد
 دلار بالغ خواهد شد . برای پی بردن به اهمیت این رقم کافی است یادآوری شود که کشورهای عضو بازار
 مشترک اروپا جمعاً بانصد میلیون دلار ۳۰۰ نیم بطور مشروط برای کمک به کشورهای نیازمند اختصاص داده‌اند
 و آمریکا هنوز تعهدی نسپرده است ! از کشورهای دیگر صادرکننده نفت هم فقط کویت ۵۰۰ میلیون دلار و امارات
 متحده عربی ۱۱۷ میلیون دلار برای این کمک‌ها اختصاص داده‌اند .